

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Заступник керівника

(проректор з науково-педагогічної роботи)

М. В. Афанасьєв
М. В. Афанасьєв

ФІНАНСИ

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань   **07 «Управління та адміністрування»**
Спеціальність   **075 «Маркетинг»**
Освітній рівень   **перший (бакалаврський)**
Освітня програма   **Маркетинг**

Вид дисципліни
Мова викладання, навчання та оцінювання

**вибіркова
українська**

Завідувач кафедри банківської
справи і фінансових послуг

Колодізєв О.М.

Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2019

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри банківської справи і фінансових послуг.
Протокол № 2 від 12.09.2019 р.

Розробник:

Смоляк В.А., к.е.н., доц. кафедри банківської справи і фінансових послуг.

**Аркуш оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

1. Вступ

Анотація навчальної дисципліни:

Значну роль у структурі ринкових відносин відіграють фінанси як частина ринкових відносин і водночас важливий інструмент реалізації державної політики. Головною метою Комплексної програми розвитку фінансового сектору України до 2020 року є створення фінансової системи, що здатна забезпечувати сталий економічний розвиток за рахунок ефективного перерозподілу фінансових ресурсів в економіці на основі розбудови повноцінного ринкового конкурентоспроможного середовища згідно зі стандартами ЄС. Держава використовує фінансову систему як інструмент реалізації соціально-економічної політики, адже він відображає складну систему перерозподільних відносин у суспільстві, охоплює практично кожен юридичну та фізичну особу.

Навчальна дисципліна "Фінанси" є базовою навчальною дисципліною та вивчається згідно з навчальним планом підготовки фахівців першого (бакалаврського) освітнього рівня спеціальності 075 Маркетинг.

Мета навчальної дисципліни: формування у студентів сукупності професійно орієнтованих компетентностей щодо застосування основних положень теорії фінансів до обґрунтування напрямів вирішення фінансових проблем.

Курс	2	
Семестр	2	
Кількість кредитів ECTS	5	
Аудиторні навчальні заняття	лекції	32
	семінарські, практичні	42
Самостійна робота	76	
Форма підсумкового контролю	залік	

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Попередні дисципліни	Наступні дисципліни
Мікроекономіка	Управління витратами та прибутком
Макроекономіка	Бухгалтерський облік
Економіка підприємства	
Гроші і кредит	

2. Компетентності та результати навчання за дисципліною:

Компетентність	Результати навчання
Здатність до визначення сутності фінансів та основних фінансових процесів	Описувати сутність: фінансів, етапів розвитку фінансової науки, діяльності міжнародних фінансових інституцій Пояснювати структурний устрій фінансової системи України, сутність етапів бюджетного процесу
Здатність до розроблення ефективних рішень у галузі фінансових відносин	Обчислювати показники рівня макроекономічного розвитку країни, структуру та динаміку дохідної та видаткової частин державного бюджету України, державного боргу України, вартісні параметри різних систем страхування, вартісні параметри цінних паперів
Здатність обґрунтовувати рішення щодо ефективності руху фінансових ресурсів	Оцінювати величину грошових потоків від операційної, фінансової та інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання Ухвалювати рішення щодо доцільності фінансування інвестиційного проекту на базі визначення середньозваженої вартості капіталу суб'єктів господарювання

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Теорія фінансів та основи державних фінансів

Тема 1. Предмет фінансової науки. Фінансові категорії.

Сутність та предмет дослідження фінансової науки. Основні завдання мета фінансової науки як метода пізнання фінансових відносин. Методи пізнання фінансового життя. Метод індукції як дослідження шляхом вивчення окремих фактів. Метод дедукції як гіпотеза та перевірка на фактичному матеріалі. Абстрагування як спрощення ситуації шляхом виключення із дослідження нетипових явищ або другорядних фактів. Етапи становлення фінансової науки. Основні представники фінансової науки та їх вклад в її розвиток. Становлення фінансової науки в Україні. Характерні риси сучасної фінансової науки.

Тема 2. Генезис та еволюція фінансів

Об'єктивні передумови виникнення і розвитку фінансів. Фінансові ресурси як матеріальні носії фінансових відносин. Історичний характер фінансів як об'єктивної економічної категорії. Функції фінансів як виявлення суттєвих ознак, властивостей і суспільного призначення фінансів. Розподільна функція, її зміст. Об'єкти і суб'єкти розподілу і перерозподілу вартості суспільного продукту. Контрольна функція. Взаємозв'язок розподільчої і контрольної функцій. Вплив фінансів на розвиток суспільного виробництва. Фінансове забезпечення відтворювального процесу. Форми фінансового забезпечення.

Тема 3. Фінансове право та фінансова політика

Предмет та методи фінансового права. Система галузі фінансового права. Місце фінансового права в системі права України. Фінансова політика — складова економічної і соціальної політики держави. Основні завдання та принципи фінансової політики. Форми фінансової політики та механізм її реалізації. Складові фінансової політики. Стратегія і тактика фінансової політики. Фінансовий механізм як сукупність форм і методів організації фінансових відносин.

Тема 4. Податки. Податкова система

Сутність та етапи розвитку системи оподаткування. Основні характеристики податків. Податки як інструмент розподілу фінансових ресурсів. Види податків.. Елементи системи оподаткування. Сутність та типи податкових ставок. Поняття та структура податкової системи та системи оподаткування. Податковий кодекс України, структура та основні положення.

Тема 5. Бюджет. Бюджетна система

Термінологічний аналіз поняття «бюджет». Основні характеристики бюджетних відносин. Структура бюджету (поточний бюджет та бюджет розвитку). Бюджет як розпис доходів і видатків держави, що затверджується органами законодавчої і представницької влади у вигляді закону. Організаційна структура доходів бюджету. Розподіл видатків між бюджетами різних рівнів бюджетної системи. Визначення бюджетної класифікації, її організаційна роль, юридичне значення та структура.

Змістовий модуль 2.

Страховий та фінансовий та менеджмент

Тема 6. Страхування. Страховий ринок

Економічна природа, сутність та особливості страхування. Об'єкти та суб'єкти страхування. Основні принципи страхування. Характеристика основних функцій страхування. Класифікація страхування за об'єктами і суб'єктами. Принципи обов'язкового та добровільного страхування. Форми проведення страхування. Порівняльна характеристика обов'язкового та добровільного страхування. Форми обов'язкового страхування в Україні та основні його характеристики. Принципи обов'язкового страхування. Системи страхування. Сутність франшизи та її основні форми.

Тема 7. Фінансовий ринок

Зміст фінансового ринку та принципи його функціонування. Структура та складові фінансового ринку. Класифікація суб'єктів фінансового ринку. Інститути інфраструктури фінансового ринку як суб'єкти фінансового ринку. Функції суб'єктів (учасників) фінансового ринку. Система взаємодії суб'єктів ринку цінних паперів. Поняття та структура об'єктів фінансового ринку. Класифікація та характеристика основних інструментів фінансового ринку.

Тема 8. Міжнародні фінанси

Економічний зміст та суб'єкти міжнародних фінансів. Етапи розвитку міжнародних фінансів. Функції міжнародних фінансів. Валютно-фінансові потоки та їх напрямки між суб'єктами міжнародних, взаємозв'язки в системі міжнародних фінансів. Класифікація валютно-фінансових потоків. Загальна характеристика та особливості формування міжнародного фінансового ринку. Схема і структура міжнародного фінансового ринку. Інституційна структура фінансового ринку. Учасники ринку їх функції та цілі. Міжнародні фінансові інститути.

Тема 9. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання

Поняття суб'єктів господарювання та їх правовий статус. Ознаки та ідентифікація суб'єктів господарювання. Сутність фінансів підприємств, їх функції та основи організації. Грошові надходження підприємств, їх склад, економічна характеристика і кваліфікація. Формування ресурсів фінансовими установами. Джерела формування та напрямки використання фінансових ресурсів суб'єктів господарювання.

Тема 10. Фінансовий менеджмент

Сутність та функції фінансового менеджменту в системі управління бізнесом. Мета та основні завдання фінансового менеджменту. Стратегія і тактика фінансового менеджменту. Механізм фінансового менеджменту та його складові.

4. Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує лекційні, семінарські, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума, – 60 балів);

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі заліку, відповідно до графіку навчального процесу.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів. Оцінювання знань студента під час семінарських і практичних занять т проводиться за такими критеріями:

розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються; ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни; ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються; вміння поєднувати теорію з практикою при розгляді виробничих ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків у процесі виконання індивідуальних завдань та завдань, винесених на розгляд в аудиторії; логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки; арифметична правильність виконання індивідуального та комплексного розрахункового завдання; здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань; вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання; застосування аналітичних підходів; якість і чіткість викладення міркувань; логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми; самостійність виконання роботи; грамотність подачі матеріалу; використання методів порівняння, узагальнення понять та явищ.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних та семінарських заняттях.

Студента слід вважати атестованим, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

Розподіл балів за тижнями

Теми змістового модуля			Лекції	Практичні заняття	Презентація	Поточні письмові КР	Експрес-опитування	Тести	Усього
Змістовий модуль 1	Тема 1	1 тиждень	0,5	1					1,5
		2 тиждень	0,5	1					1,5
	Тема 2	3 тиждень	0,5	1	6				7,5
	Тема 3	4 тиждень	0,5	1					1,5
	Тема 4	5 тиждень	0,5	1			8		9,5
	Тема 5	6 тиждень	0,5	1					1,5
		7 тиждень	0,5	1		8			9,5
		8 тиждень	0,5	1				15	16,5
Змістовий модуль 2	Тема 6	9 тиждень	0,5	1					1,5
		10 тиждень	0,5	1					1,5
	Тема 7	11 тиждень	0,5	1			8		9,5
	Тема 8	12 тиждень	0,5	1	7				8,5
	Тема 9	13 тиждень	0,5	1		5			6,5
	Тема 9	14 тиждень	0,5	1					1,5
	Тема 10	15 тиждень	0,5	1					1,5
16 тиждень		0,5	1		5		14	20,5	
Усього			8	16	13	18	16	29	100

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	не зараховано
35 – 59	FX	незадовільно	
1 – 34	F		

5. Рекомендована література

Основна

1. Фінанси : підруч. / за ред. С. І. Юрія, В. М. Федосова. – [2-ге вид., перероб. і доп]. – Київ : Знання, 2012. – 687 с.
2. Фінанси : практикум / Державний вищий навчальний заклад «УАБС НБУ» ; [І. О. Школник, Н. А. Дехтяр, О. В. Люта та ін.]. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2015. – 218 с.
3. Фінанси: практикум для студентів усіх напрямів підготовки (крім 6508, 6508/1) : навч.-метод. посіб. / О. Р. Романенко, Л. П. Даниленко, Л. П. Гладченко [та ін.]. – Київ : КНЕУ, 2015. — 162 с.
4. Юхименко П. І. Теорія фінансів : підруч. / П. І. Юхименко, В. М. Федосов, Л. Л. Лазебник [та ін.] ; за ред. В. М. Федосова, С. І. Юрія. – Київ : Центр учбов.

літератури, 2010. – 576 с.

Додаткова

5. Базилевич В. Д. Державні фінанси : навч. посібн. / В. Д. Базилевич, Л. О. Баластрик. – Київ : Атіка, 2010. – 820 с.

6. Бюджетна система : підруч. / А. Є. Буряченко, Л. П. Гладченко, С. Я. Кондратюк [та ін.] ; за наук. ред. В. М. Федосова, С. І. Юрія. – Київ : Центр учбов. літератури ; Тернопіль : Екон. думка, 2012. – 871 с.

7. Міжнародні фінанси : підруч. / за ред. О. М. Мозгового. — Київ : КНЕУ, 2005. – 505 с.

8. Гаманкова О. О. Ринок страхових послуг України: теорія, методологія, практика : монографія / О. О. Гаманкова. — Київ : КНЕУ, 2009. – 283 с.

9. Соколовська А. М. Основи теорії податків : навч. посіб. / А. М. Соколовська. – Київ : Кондор, 2010. – 326 с.

10. Страховий менеджмент : підруч. / С. С. Осадець, О. В. Мурашко, В. М. Фурман [та ін.] ; за наук. ред. С. С. Осадця. – Київ : КНЕУ, 2011. – 333 с.

11. Фінансовий менеджмент / Поддєрьогін А. М., Бурк Л. Д., Калач Н. Ю. [та ін.]. – Київ : КНЕУ, 2009. – 545 с.

12. Шелудько В. М. Фінансовий ринок : підручник / В. М. Шелудько. – [2-ге вид.]. – Київ : Знання, 2008. – 535 с.

Інформаційні ресурси

13. Бюджетний кодекс України : Закон України від 08.07.2010 №2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.

14. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг : Закон України від 12.07.2001 №2664-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>.

15. Про страхування : Закон України від 07.03.1996 №85/96 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>.

16. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 №2755-VI. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page>.

17. Про цінні папери та фондовий ринок : Закон України від 23.02.2006 р. № 3480-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3480-15/page>.